

Številka: 0120-262/2024-2711-1

Datum: 24. 5. 2024

Zadeva: Stališče Komisije Republike Slovenije za medicinsko etiko o referendumskem vprašanju o pomoči pri končanju življenja

Komisija Republike Slovenije za medicinsko etiko (KME RS) želi v času referendumske kampanje slovenski javnosti predstaviti svoje stališče glede referendumskega vprašanja o pomoči pri prostovoljnem končanju življenja, kakršnega je na predlog poslanske skupine Svobode sprejel Odbor Državnega zbora RS za zdravstvo.

V zvezi s Predlogom zakona o pomoči pri prostovoljnem končanju življenja (ZPKŽ) in njegovih posledicah, je KME RS, v skladu s svojimi pristojnostmi, slovenski javnosti že predstavila in vsebinsko pojasnila vrsto etičnih pomislekov. Stališče, ki ga tu predstavlja, se nanaša izključno na besedilo referendumskega vprašanja in na način njegovega potrjevanja na Odboru DZ za zdravstvo.

KME RS spoštuje referendum kot demokratičen način vključevanja javnosti v razreševanje pomembnih družbenih izzivov. Ob soglasno oblikovanih vprašanjih, ki korektno povzemajo bistvo obravnavanega problema, je izid kateregakoli referenduma, ki se ga je udeležilo dovolj ljudi, tudi ob nestrinjanju z njegovim razlogom, treba spoštovati. V primeru referenduma o pomoči pri končanju življenja, pa referendumsko vprašanje, tako s svojo vsebino kot tudi z načinom njegovega sprejemanja, utemeljeno vzbuja pomisleke o njegovi ustreznosti.

Redko kakšen zakonski predlog je v slovenski javnosti, zdravstveni stroki in politiki povzročil tako polemičen odziv kot ZPKŽ. Po mnenju KME RS ga po vsebini in možnih posledicah ni mogoče primerjati z nobenim drugim zakonom. Z njim slovenska družba spreminja svoj odnos do življenja in smrti ter zakonodajo, ki se na oboje nanaša. Prav zaradi različnosti mnenj o njegovi potrebnosti in primernosti, naj bi o nadaljevanju aktivnosti o pomoči pri prostovoljnem končanju življenja, odločila volja ljudi. Zato naj bi predlagatelji referendumskega vprašanja in Odbor DZ za zdravstvo njegovo besedilo, s soglasjem zagovornikov in nasprotnikov pomoči pri končanju življenja, po etični in pravni plati posebej skrbno uskladili. Usklajeno in soglasno pripravljenemu referenduskemu vprašanju nobena stran ne bi nasprotovala, odražalo bi tudi spoštovanje do izbirajoče javnosti. Referendumsko vprašanje, s kakršnim gre DZ po sklepu Odbora za zdravstvo pred javnost, bo po mnenju KME RS obstoječo razdvojenost o oblikah pomoči le še stopnjevalo in povzročilo tudi pomisleke v zvezi s spoštovanjem izida referenduma.

Besedilo vprašanja, ki so ga predlagali avtorji ZPKŽ, so člani Odbora DZ za zdravstvo kljub odklonilnemu stališču Pravne službe DZ in pravnih strokovnjakov, da v predlagani obliki zavaja državljanke pri odločanju, večinsko potrdili. Vprašanje je zgolj načelne narave in odvrča pozornost od samega bistva spremembe, ki jo uvaja, da se namreč zdravnikom in diplomiranim medicinskim sestram, kljub možnemu ugovoru vesti in v nasprotju z etičnimi načeli zdravstva in obstoječo

kazensko zakonodajo, nalaga, da na prošnjo trpečih posameznikov z usmrtno končajo njihova življenja. Ker referendumsko vprašanje tega izrecno ne vsebuje, bo javnosti ob referendumu vzeta možnost, da odloča vsebinsko, saj se bo dilema zreducirala na vprašanje, ali dati parlamentu vnaprejšnje soglasje, da po svoji politični presoji uredi ZPKŽ.

KME RS ponovno opozarja, da slovenska družba ob nizki rodnosti in še vedno rastoči pričakovani življenjski dobi, na svetovni ravni sodi med tiste, ki se najhitreje starajo. Stroka o boleznih starejših, geriatrija, se hitro razvija, vendar ne v Sloveniji, saj so pred leti ukinili gerontološko-geriatrično kliniko v Trnovem. Danes imamo prostorsko in kadrovske utesnjen oddelek za geriatrične bolnike v ljubljanskem UKC, ni pa zdravnikov s specializacijo iz geriatrije. Vsa večletna opozorila javnosti in stroke o potrebi po ureditvi dolgotrajne oskrbe in razvoju paliativne medicine, so ob indolenci odgovornih vladnih in drugih služb ostala brez učinka. Kar je slovenska politika sposobna ponuditi starajoči se javnosti, sta pomoč pri samomoru in evtanazija, ki ju po uvedbi ne bo mogoče učinkovito nadzorovati ter odpirata različne možnosti zlorab. Odgovornosti za posledice pa ob opisanem stanju v Sloveniji ne bo mogoče pripisati zgolj javnosti, ki je pritrdilno odgovorila na zavajajoče referendumsko vprašanje.

dr. Božidar Voljč, dr. med.
predsednik KME RS